O PARODIE ATROCE

Am citit pentru prima dată o piesă de Ana Ripka Rus prin intermediul Festivalului de teatru scurt de la Oradea, ediţia din 1992, când dna Elisabeta Pop m-a invitat să fac parte dintr-un juriu condus de Dumitru Solomon, juriul urmând să citească mai multe zeci de piese pentru concursul de dramaturgie ce însoţea festivalul. Am fost de acord cu toţii că, alături de Şerban Codrin, Dan Mihu şi alţii, piesa **Fereastră cu fată** de Ana Ripka Rus avea (pe lângă siguranţa scriiturii) o atmosferă aparte vorbind despre solitudine şi captivitate în filieră expresionistă. Descoperindu-ne concitadini (autoarea este studentă în Litere la Universitatea din Cluj), am avut ocazia să-i evaluez multe alte texte (ce ar putea face oricând materialul unui volum substanţial) care m-au convins în primul rând de capacitatea sa de a transforma propriile obsesii în imagini teatrale. În fond, autoarea însăşi este singura eroină a pieselor sale, numai că trebuie să te obişnuieşti s-o descoperi în variatele ipostaze de spaimă, lirism sau descurajare, de furie sau ironie pe care le incorporează personajele sale. În zadar vom căuta în paginile scrise până acum de Ana Ripka Rus vreo concesie făcută relaţiei obiective cu exteriorul, în afara unei vagi coerenţe „realiste". Logica este totdeauna a unei subiectivităţi încăpăţânate, creatoare de imagini şi prototipuri ale propriilor laitmotive. Este o literatură a lucidităţii, care bravează uneori prin cinism, alteori prin cruzime (aici, în **Inima mâncată**, o îndrăzneaţă cruzime de parodie), pentru a disimula o inteligenţă sensibilă (sau, poate, o sensibilitate inteligentă) pusă prea adesea la încercare. **Inima mâncată**, nu cel mai specific dintre textele autoarei, este însă cel mai deschis şi comunicativ: o mică parodie atroce de amor medieval, ce duce mai departe o bătălie a contestării pe care Ana Ripka Rus o poartă de una singură.

MIRCEA GHIŢULESCU

ANA RIPKA RUS

INIMA MÂNCATĂ

DOAMNA
CAVALERUL

Un turn crenelat ocupă toată scena. Scări într-o parte, ca şi cum ar urca de jos, din castel. Doamna fuge în sus pe scări, urmată de Cavaler.

DOAMNA (*se apleacă peste parapet, ţinându-se de burtă, forţându-se să vomeze, apoi se uită la Cavaler*): Nu ţi-a fost de-ajuns să-mi faci doar rău, a trebuit să-mi şi spui.

CAVALERUL (*râzând cu poftă, o arată cu degetul*): Dar la ce mi-ar fi folosit să ţin secretul meniului de azi?

DOAMNA: Meniu?! Cum îndrăzneşti să spui despre inima celui mai viteaz cavaler din zonă că este meniu?!

CAVALERUL: Nu, nu, iartă-mă. A fost. (*Râde.*) Ai mâncat-o.

DOAMNA: De ce? Cum ţi-a venit ideea asta macabră să mă hrăneşti cu... (*Se apleacă peste parapet, încercând să vomeze.*)

CAVALERUL: Exact aşa cum i-a venit şi lui să-ţi trimită un asemenea suvenir. Sinistru. Când mi l-a adus scutierul spunând că soseşte direct de pe câmpul de luptă şi l-am despachetat, nu mi-a venit să cred.

DOAMNA: Să crezi?! Să crezi că există atâta dragoste încât cineva îşi poate dărui, la propriu, inima?

CAVALERUL: Haide, halde, nu exagera. A murit mai întâi şi după aceea ţi a dat-o. La propriu. Şi, în plus, nici nu era atât de viteaz. Oricum, în ţinut, sunt singurul care s-a întors viu dintr-o cruciadă.

DOAMNA: Doamne, şi cât m-am rugat să rămână în viaţă! Să rămână întreg, să-i simt inima bătând... (*Se apleacă peste parapet, chinuindu-se; Cavalerul râde, arătând-o cu degetul.*) Te distrezi, aşa-i? Ticălosule!

CAVALERUL: Canibalo!

DOAMNA: Ei bine, domnule, află că niciodată nu am mâncat ceva mai bun ca inima celui pe care l-am adorat. Şi tu... tu, ticălosule...

CAVALERUL: Canibalo...

DOAMNA: ...tu mi-ai servit-o la masă spunând că e carne de mistreţ.

CAVALERUL (*hohotind*): Trebuie să recunoşti că am imaginaţie! (*Doamna se apleacă mai tare peste parapet.*)

CAVALERUL: Ce faci?! Vrei să te arunci?

DOAMNA (*ştergându-şi gura cu o batistă*): Nici gând.

CAVALERUL: Eşti convinsă?

DOAMNA: Absolut.

CAVALERUL: Bine. (*Se aşază pe jos.*) Am crezut că vrei să mori şi tu, o dată cu el.

DOAMNA: Nici în glumă să nu spui asta! El mai trăiește. Va rămâne cât voi fi eu, aici, în suflet și, un timp, în stomac... (*Privește fix înainte, apoi, brusc, se apleacă peste parapet.*)

CAVALERUL: Nu zic, dacă te curta altul, de rang înalt, nu un simplu castelan... Umilitor... cel puțin pentru mine. Castelan trubadur... Să-l ascult seară de seară cum îți cântă ca un greier sub geam, după ce nopți la rând ați schimbat cu amabilitate zeci de suspine și oftaturi...

DOAMNA: Bine, dar așa este regula! Toată lumea face la fel.

CAVALERUL: Aha, și de asta ți-ai permis să-ți scoți masca...

DOAMNA: Mască ai tu!

CAVALERUL: Bine, atunci chiloții. Mii de draci! Măcar de nu era un pârlit de castelan, dacă era un altul, de rang înalt, un cap încoronat, mai închideam și eu un ochi. Să zicem... Richard Inimă de Leu. (*Doamna se apleacă peste parapet, chinuindu-se.*) Da, așa mai mergea.

DOAMNA (*ștergându-se la gură*): Spune-mi drept, ești mulțumit acum?

CAVALERUL: Aș fi fost dacă nu se întâmpla nimic. Între voi, evident.

DOAMNA: Dar tu nu poți înțelege că ne-am iubit?! Cu adevărat, cum visează oricine, cu duioșie, tandrețe, disperare... cu eleganță, ca la carte.

CAVALERUL (*flegmatic*): Nu-mi plăceau versurile pe care ți le dedica...

DOAMNA: Nu ai simț poetic, înseamnă. Era foarte talentat și sensibil.

CAVALERUL: Degeaba, era un castelan și trebuia să se mulțumească doar cu atât.

DOAMNA: Însă a învins atracția dintre noi! E ceva firesc...

CAVALERUL: Firesc, nefiresc, nu v-ați potrivit. Când s-a postat prima oară sub ferestrele noastre, am crezut că-i cântă bucătăresei.

DOAMNA: Ești stupid. Așa cum ai fost azi toată ziua, mai ales la masa de prânz.

CAVALERUL: Și ce altceva ai fi făcut cu o inimă decât s-o mănânci?

DOAMNA: Aș fi păstrat-o într-un sipet, lângă sticluțele cu parfum.

CAVALERUL: Bah, ar fi putrezit, păcat de ea. (*Dând din mână a lehamite.*) Minte de femeie.

DOAMNA (*privind în gol*): Știi, îmi spunea „doamna inimii mele". (*Se ține de burtă, treptat făcându-i-se tot mai rău.*) Eu eram aceea cui inima-i dădea drept închinare... Era atât de... de mărinimos! (*Se apleacă peste parapet.*)

CAVALERUL: Să-ți fie de bine!

DOAMNA: Mi-e imposibil să te mai suport.

CAVALERUL: Mi-e imposibil să te mai ascult.

DOAMNA: E limpede! Prin urmare, va trebui să divorțăm.

CAVALERUL (*plictisit*): Zău?

DOAMNA: Din moment ce avem motive.

CAVALERUL: Asta ar fi o idee... Oricum, spune-mi măcar unul din motivele serioase.

DOAMNA: Nepotrivire de caracter.

CAVALERUL: Da, desigur, eu nu sunt ușuratic.

DOAMNA: Desigur, desigur, mă îngrădești refuzând să mă înțelegi, refuzând moravurile și eticheta perioadei în care trăiești, mă consideri proprietatea ta, te porți ca un... ca un musulman!

CAVALERUL: Te sfătuiesc să-ți măsori cuvintele și nasul când mi te adresezi! Puțin respect pentru luptător, pentru rang, doamnă! Auzi la ea! Mii de draci!

DOAMNA: Niciodată nu vom putea discuta despre noi, despre relația noastră, așa, ca doi oameni maturi? Măcar o dată pe an, când ne întâlnim?

CAVALERUL: Nu am răbdare, vezi bine. Sunt făcut ca să lupt ca un bărbat, nu ca să ascult fleacuri.

DOAMNA: Fleacuri?! Mă desconsideri într-atât, tu, care mi-ai jurat respect în fața altarului?

CAVALERUL: Ei, da, însă tu mi-ai jurat fidelitate.

DOAMNA: Vezi că nu ne înțelegem?

CAVALERUL: Nici nu avem cum, mi-am dat seama după o scurtă chibzuință, chiar dacă unui cavaler nu-i face cinste să se frământe cu nimicuri. Eu sunt mereu plecat, iar tu ești mereu îndrăgostită.

DOAMNA: Atunci, divorțul! Imediat! Imediat!

CAVALERUL: Și cum te vei descurca? Crezi că un amărît de jongler te va putea întreține doar din poezie? Ești inconștientă. Cheltuiești averi pe toaletele tale, iar eu, ca să-ți pot satisface vanitatea, am o singură armură, cârpită, învechită, de mi-e și rușine să ies cu ea pe câmpul de luptă. A început să rugineasca pe la încheieturi, mai ales la cea dreaptă. Când ridic brațul, adeseori rămâne înțepenit în sus. La dracu'!

DOAMNA: Vrei să spui că te ruinez? Că în curând nu vom avea ce pune pe masă?

CAVALERUL: Asta doar în cazul în care renunț să mai merg la vânătoare, ca să-ți fac plăcere, să-ți țin de urît, să pălăvrăgim. Și chiar și așa ne-am descurca dacă ai cere în schimb inimile amorezilor tăi.

DOAMNA: Ești dezgustător!

CAVALERUL: Nu, zău, în curând va începe înrolarea și vor pleca mulți...

DOAMNA: Te rog, încetează! Mi-e rău, diger atât de greu când mă gândesc ce-am mâncat. Mai ales dacă îmi și amintesc de el... Poate că este nepotrivit să-ți povestesc tocmai ție, dar având în vedere răceala dintre noi... A fost sublimă dragostea noastră! Știi, ne potriveam perfect. Chiar și în gusturi. Ne plăceau aceleași culori, parfumuri

și mâncăruri, aveam amândoi în același loc câte o aluniță...

CAVALERUL: Nemaipomenit! Văd că ți-ai pierdut și dramul de sfiiciune pe care ar trebui să-l aibă orice femeie cuviincioasă.

DOAMNA (*disperată*): Dar eram creați unul pentru celălalt! Îmi plăcea atingerea lui, pielea, mirosul, mersul lui. Și îmi lipsea când era plecat... cât de mult îmi lipsea! Atunci eram despărțiți doar pentru câteva ore, ziua, dar acum simt că înnebunesc la gândul că va lipsi o viață!

CAVALERUL: Înduioșător!

DOAMNA: Până și să îmbătrânesc era o plăcere lângă el.

CAVALERUL: Cât timp irosit pentru un cavaler.

DOAMNA: Aducea cu sine un aer de prospețime, de noutate...

CAVALERUL: Nici nu mă mir, din moment ce era mai tânăr ca tine.

DOAMNA (*privindu-l, serioasă*): Mi-e dor de el. Și nu cred că am să mă pot împotrivi nebuniei care simt cum îmi cuprinde treptat mințile. Să mă ucizi mai bine, decât să mă lași să bântui străzile, urlând și ridicându-mi poalele... Promite-mi că ai să mă ucizi!

CAVALERUL (*se ridică și o privește îngrijorat, punându-i mâna pe frunte*): Încearcă să nu te mai gândești, doar e plină lumea asta de bărbați! De trubaduri.

DOAMNA: Dar nimeni nu-l va putea înlocui.

CAVALERUL: Ba da! Va fi unul mai grozav și mai tânăr, mai proaspăt și cu piele mai fină. Ascultă-mă ce spun! (*O bate bărbătește pe spate.*) Curaj!

DOAMNA: Dar n-ai să mă lași să umblu nebună prin cetate?

CAVALERUL: Nu, nu, îți promit solemn. Când te aud urlând, uite (*scoate un pumnal și i-l pune la gât*), rapid, ca pe un pui de găină.

DOAMNA (*răsuflând ușurată*): Îți mulțumesc, stăpâne.

CAVALERUL: În sfârșit... Iartă-mă că mă repet, dar totuși nu-mi plăcea poezia lui.

DOAMNA: Tu ai fi scris-o mai bine?

CAVALERUL: Eu?! Mă jignești! Cum îți închipui că aș renunța la orgoliul meu, ocupându-mă de nimicuri? Auzi la ea! Eu, și poet.

DOAMNA: Dar se potriveau atât de bine versurile lui pe muzică! Avea o voce plăcută, ademenitoare...

CAVALERUL (*dregându-și vocea*): Niciodată nu mi-aș pierde vremea cântând!

DOAMNA: Dar tu nici nu ai voce!

CAVALERUL: Eu?! M-ai auzit vreodată?

(*Se aude cântecul unui trubadur.*)

CAVALERUL (*agitându-se*): Ce-i? Cine-i? (*Încearcă să se uite, dar ca îl reține, vorbind mai tare, ca și cum nu ar auzi nimic.*)

DOAMNA: Când te-am cunoscut, ai reușit să mă iluzionezi cu însușirile tale valoroase, cu...

CAVALERUL: Ce însușiri? Ce tot vorbești?! (*Încearcă s-o dea la o parte.*)

DOAMNA (*ținându-l în loc*): Ai crezut că prima impresie va persista o viață și niciodată nu te voi cunoaște cu adevărat?

CAVALERUL (*enervat*): Bine, și ce-i cu asta?

DOAMNA: Revin la propunerea dinainte, la divorț.

CAVALERUL: Hai nu mă mai plictisi! Oricum în curând mă înrolez și rămâi singură.

DOAMNA (*ușor îngrijorată*): Pleci într-adevăr?

CAVALERUL: Doar nu crezi că am să-mi pierd vremea lângă trena ta.

DOAMNA (*tristă*): Așa, deci vei pleca din nou...

CAVALERUL: Să nu-mi spui că-ți pare rău!

(*Cântecul trubadurului încetează. Cineva aruncă de jos un bolovan înfășurat în hârtie. Cavalerul sare repede și îl ridică. Scoate hârtia și citește.*)

CAVALERUL (*indicându-i pe hârtie*): Mi-ai putea explica metafora lipsită de pudoare din versul al treilea al acestei poezii care, fără îndoială, îți este dedicată?

DOAMNA (*smulgându-i hârtia, o aruncă peste parapet*): Nu-i nici o poezie, nici o metaforă, nimic, nimic. Aiurezi. Continuăm de unde te-au întrerupt halucinațiile. Ce ziceai?

CAVALERUL: Spune-mi mai bine, atunci, ce-i cu bolovanul ăsta?

(*Doamna ia repede bolovanul și-l azvârle din turn. De jos se aude o izbitură urmată de un urlet.*)

DOAMNA: Deci, ce ziceai?

CAVALERUL: Ce ziceam, ce ziceam...

DOAMNA: Că pleci, asta ziceai. (*Furioasă.*) Și mă întrebai dacă regret plecarea ta și am să-ți spun, domnule cavaler, cine te va regreta. Uite (*scoate o hârtie*), animalul ăsta, căruia i-ai scris o poezie kilometrică, ăsta te va regreta.

CAVALERUL: Ce animal?

DOAMNA: Uite aici, negru pe alb.

CAVALERUL: Fluture. (*Se bate pe frunte, scârbit.*) Minte de femeie. Auzi la ea, animal. Insectă, doamnă, insectă! Așa să-i spui.

DOAMNA: Oribil! Ce pseudonim! Parcă văd că-i spălătoreasă, slujnică sau o oarecare fără rang. Și tu îți pierzi vremea cu ea, în loc să mergi la vânătoare! Nici nu mă mir că mi-ai dat să mănânc ce-am mâncat azi, dacă în loc să te ocupi de treburi serioase, umbli să prinzi fluturi!

CAVALERUL (*dintr-o dată întristat, abia ținându-se pe picioare, se așază*): Vai, dacă ar ști, dacă ar ști!

DOAMNA: Ce tot vorbești? Am în mână dovada împotriva ta, dacă vreau să divorțez, pe când dovada ta, tocmai o diger!

CAVALERUL (*se trage de păr, jelind*): Nu! Nu! Te rog, nu-mi mai aminti!

DOAMNA: Şi pun pariu că ai mai scris şi altele, mai ales în zori, când a trebuit să părăseşti culcuşul ei cald. Sau, mă rog, coconul.

CAVALERUL: Să mă umplu de negi dacă am mai scris vreo poezie! (*Scoate o oglindă şi se priveşte pe furiş.*)

DOAMNA: Las' că te cunosc eu! Şi pe mine ai fost în stare să mă calci în picioare pentru că am iubit un castelan!

CAVALERUL (*ca turbat*): Da! Da! Ce bărbat! Ce bărbat... (*Rămâne privind în gol.*)

DOAMNA: Ce ştii tu!

CAVALERUL: Aş vrea să ştiu, dar din păcate mi l-a smuls cu cruzime moartea. Şi era atât de tânăr...

DOAMNA: Despre cine vorbeşti?

CAVALERUL: Despre inimosul tău, despre el. Am tot dreptul să-l plâng alături de tine pentru că... Pentru că.

DOAMNA: Deci, în sfârşit, îmi dai dreptate? Ai reuşit să înţelegi cum e să fii îndrăgostit!

CAVALERUL: Da, da! Am înţeles încă de pe vremea când venea să-ţi cânte sub ferestre. Dar să ştii că eu îl ochisem mai demult, îmi plăcea mersul lui dinainte ca tu să-l fi cucerit!

DOAMNA: E hidos!

CAVALERUL: Stăteam ascultându-i în întuneric cântecul şi îmi închipuiam că mie îmi cântă. Suspinam, ah, se învârtea camera cu mine, ochii lui adânci mă urmăreau parcă dintr-un colţ şi eu nu-l puteam atinge! Numai tu! Era al tău, un rival prea slab ca să te pot provoca.

(*Doamna se apropie de el, îi mângâie părul. Cavalerul îi smulge batista din mână, îşi şterge ochii şi îşi suflă zgomotos nasul.*)

DOAMNA: Ştii, când a plecat, se ţinea de inimă. Spunea că îl doare din cauza despărţirii. Nici nu mă mir că era uşor amăruie. Eşti convins că nu era ficatul?

CAVALERUL: Încetează! Nu-mi mai vorbi aşa. Nu vezi că sufăr? (*Serios.*) Mi-e dor de el.

DOAMNA: Bine, dar atunci cine-i fluturele?

CAVALERUL: El! Cine altul? Lui i-am scris, pe el l-am numit aşa pentru că avea uşurinţa aceea elegantă în mişcări. Stăteam în faţa oglinzii şi i-o recitam, imaginându-mi că stă la fereastră şi mă ascultă. (*Hohoteşte.*) Eram oribil! Ridicol!

DOAMNA: Haide, linişteşte-te!

CAVALERUL: Am să înnebunesc!

DOAMNA: Nici vorbă, doar e plină lumea asta de bărbaţi! Vei găsi altul...

CAVALERUL (*supărat*): Şi te va iubi pe tine!

(*Se aude din nou cântecul trubadurului.*)

DOAMNA: Nu ai idee pentru care dintre noi cântă ăsta?

CAVALERUL (*privind-o atent*): Nu, şi acum nici nu mă interesează. Mă întreb, uitându-mă la tine, ce îi atrage pe bărbaţi.

DOAMNA (*mai vitală*): Încearcă să descoperi! (*El o priveşte mai senin, zâmbeşte.*) Va trebui, prin urmare, să petrecem mai mult timp împreună.

CAVALERUL: Ţi se pare mai importantă căsnicia decât un război sfânt?

DOAMNA: Sau o vânătoare.

CAVALERUL: Nu, nu, te rog. Vânătoarea mă relaxează. Altfel, cu energia pe care o am de obicei, te-aş vâna pe tine.

DOAMNA: Nu mi-ar displăcea... Ha! Mă şi închipui hăituită pe coridoare, prin tot castelul, ascunzându-mă în cotloane întunecate... E tentant. Încercăm?

(*Cântecul trubadurului încetează. E aruncată o frânghie în jurul părţii mai înalte din parapet.*)

CAVALERUL (*privind-o atent, se ridică brusc*): Chiar acum! (*Fuge după ea, o prinde, scoate cuţitul şi i-l pune la gât.*) Am să-ţi spun... am să te numesc căprioara. Da, se potriveşte de minune la coarnele pe care mi le-ai pus.

DOAMNA (*scapă şi fuge râzând*): Hai, vânează-mă!

(*El fuge după ea. Pe parapet se iveşte un bărbat cu un bandaj însângerat pe cap şi o lăută agăţată de gât. Cei doi îl împing jos, fără să-l observe, jucându-se.*)

CAVALERUL: Da, te voi numi căprioara şi-ţi voi dedica toate poeziile pe care i le-am scris.

DOAMNA (*râzând*): Insectei?

CAVALERUL: Da, insectei cu inimă mare şi amăruie.

DOAMNA: Şi inima ta?

CAVALERUL (*o prinde şi o îmbrăţişează*): Îţi aparţine.

DOAMNA: Apropo, mai pleci în cruciadă?

CAVALERUL: Se prea poate.

DOAMNA: Şi dacă, Doamne fereşte, vei păţi ceva?

(*Se plimbă încet, înlănţuiţi, spre scară.*)

CAVALERUL: Aşa cum este obiceiul, îţi voi trimite inima mea printr-un scutier.

DOAMNA (*oprindu-se, îl măsoară din priviri*): Recunosc că eşti bine făcut... ai carne bună. Între noi fie vorba, inima ta nu se compară cu a nimănui. (*Pleacă mai departe, spre scară.*) Şi ce crezi că voi face cu ea?

CAVALERUL: O vei ţine într-un sipet, lângă sticluţele cu parfum.

DOAMNA: Dar să ştii că nu e rea la gust! (*Coboară scara.*) Şi eu, care credeam că toate sentimentele pornesc din inimă şi chiar se sedimentează în ea! Când colo e comestibilă!

1992